

Życie cudem jest! - Danuta Szaflarska, pierwsza powojenna gwiazda filmowa

Aktorka Danuta Szaflarska, jedna z pierwszych powojennych gwiazd filmowych, nazywana też "pierwszą amantką powojennej kinematografii", skończyła 20 lutego 2013 roku 98 lat. Pamiętana z "Zakazanych piosenek" i "Skarbu" aktorka ciągle gra w filmach i na teatralnych scenach.

<http://www.youtube.com/watch?v=Btl1IqSvKLC>

- Każda jej rola błyszczy jak kryształ. Praca z nią należy do największych przyjemności - powiedział o Szaflarskiej reżyser Erwin Axer.

Tę wieloletnią mieszkankę warszawskiej starówki można zobaczyć, jak charakterystycznym drobnym i szybkim krokiem przemierza jej uliczki, jak zachodzi do sklepów, sama robi zakupy i miło rozmawia ze sprzedawczyniami.

Aktorka urodziła się 20 lutego 1915 r. we wsi Kosarzyska koło Piwnicznej. Wybierając studia najpierw myślała o medycynie, potem o handlu. Dopiero później, za namową kolegów, zdecydowała się na aktorstwo. Zdała do Państwowego Instytutu Sztuki Teatralnej. Do szkoły, założonej w Warszawie z inicjatywy Aleksandra Zelwerowicza i Leona Schillera, dostała się po początkowych trudnościach.

Po latach wspominała, jak komisja egzaminacyjna odesłała ją na poprawkę: *Siedziałam w bibliotece całymi dniami, przychodzę na poprawkę i widzę jeszcze dwie osoby w kolejce: Hankę Bielicką i Jurka Duszyńskiego. Wchodzimy, a komisja oznajmia: »Przyjmujemy was, poprawkę będziecie zdawać na półrocze«. Nigdy jej nie zdawaliśmy. Okazało się, że dostałam się jednym głosem Zelwerowicza, wszyscy byli przeciw.*

Zaraz po studiach rozpoczęła karierę artystyczną w Teatrze na Pohulance w Wilnie (1939-1941). W ciągu dwóch lat zagrała tam ok. dwudziestu ról - od klasyki po obyczajowe komedie. W latach 1942-43 Szaflarska grała w Teatrze Podziemnym.

Teatr Podziemny powstał z inicjatywy Bohdana Korzeniewskiego, który jako delegat rządu polskiego w Londynie odpowiadał za sprawy kultury. Placówką kierowali Leon Schiller i Edmund Wierciński. Teatr Podziemny miał za zadanie przygotować repertuar, który gralibyśmy zaraz po zakończeniu wojny. Próby odbywały się w wielu domach prywatnych, m.in. w mieszkaniu Teresy Roszkowskiej na Saskiej Kępie. Czesław Miłosz tłumaczył Szekspira, a Jarosław Iwaszkiewicz sztuki Giraudoux... - opowiadała po latach artystka ("Rzeczpospolita", 2002).

Lata 1943-45 to działalność aktorki w Teatrze Frontowym AK. Teatr Frontowy Armii Krajowej prowadził Józef Wyszomirski. W zespole znajdowali się tacy aktorzy, jak Tadeusz Fijewski, Jan Ciecierski, Tadeusz Cygler czy Andrzej Łapicki. Wystąpiliśmy nawet dwa razy w Warszawie, przede wszystkim dla władz Biura Informacji Propagandy Komendy Głównej AK. Na jednym ze spektakli był Czesław Miłosz, który po wojnie napisał o naszym teatrze bardzo piękną recenzję.

Podczas Powstania Warszawskiego była łączniczką. Po wojnie, przez rok, występowała w Starym Teatrze w Krakowie (1945-1946), a następnie w Łodzi - w Teatrze Kameralnym. W 1949 r., po likwidacji Kameralnego, przeniosła się do Warszawy. Do 1957 roku występowała w Teatrze Współczesnym, potem w Narodowym (1954-1966). Od 1966, do emerytury w roku 1985, pracowała w Teatrze Dramatycznym. Potem, gościnnie, występowała na scenach niemal wszystkich warszawskich teatrów.

Tuż po wojnie Szaflarska zdobyła w Polsce wielką popularność jako aktorka filmowa - za sprawą ról w "Zakazanych piosenkach" (1946) i "Skarbie" (1948) Leonarda Buczkowskiego. W obu filmach partnerował jej

przystojny Jerzy Duszyński.

Autorem scenariusza "Zakazanych piosenek" był Ludwik Starski, a asystentem Buczkowskiego - Jerzy Kawalerowicz. Zbliżona w nastroju do podwórzowej ballady, fabularyzowana antologia patriotycznych i satyrycznych piosenek okupacyjnych, wpleciona w sceny z życia wojennej Warszawy, podbiła serca widzów. Szaflarska zagrała Halinę, która wraz ze swoim bratem Romanem (granym przez Duszyńskiego), działa w organizacji podziemnej. Film bił rekordy powodzenia.

Także "Skarb" - komedia o perypetiach młodego małżeństwa, które walczy o lokum w odbudowującej się Warszawie - cieszył się wielkim zainteresowaniem widzów.

Kolejne role Szaflarska zagrała m.in. w "Ludziach z pociągu" (1961) Kazimierza Kutza, w serialu "Lalka" (1977) Ryszarda Bera, "Dolinie Issy" (1982) Tadeusza Konwickiego, "Korczaku" (1990) Andrzeja Wajdy, "Diablach, diablach" (1991) Doroty Kędzierszawskiej i "Pożegnaniu z Marią" (1993) Filipa Żylbera.

Aktorka jest ciągle aktywna zawodowo: w 2008 roku na deskach Teatru Ateneum zagrała w sztuce "Odejścia" Vaclava Havla, reżyserowanej przez Izabellę Cywińską. W ostatnich latach, prawie każdego roku na ekranach polskich kin pojawia się film z jej udziałem.

W 2007 r. wielkie uznanie widzów i krytyki przyniosła jej główna rola w filmie Doroty Kędzierszawskiej "Pora umierać", za którą otrzymała nagrodę dla najlepszej aktorki na festiwalu w Gdyni oraz Polską Nagrodę Filmową Orła.

<http://www.youtube.com/watch?v=moYnDUSkjmY>

W 2008 roku aktorka zagrała w komedii Juliusza Machulskiego "Ile waży koń trojański?" i w filmie "Jeszcze nie wieczór" (2008) Jacka Bławuta. Rok później można było oglądać ją w "Janosiku. Prawdziwej historii" (2009) Agnieszki Holland i Katarzyny Adamik. Aktorka uczestniczyła też w zdjęciach do filmu Janusza Majewskiego: "Mała matura 1947" i innych...

* * *

O obchodach 95. urodzin w kinie Iluzjon w Warszawie.

Nagroda Orła za dorobek życia w 2013 roku.

Wywiad w Filmie.

O filmie dokumentalnym o Aktorce pt.: "Inny świat" w reżyserii Doroty Kędzierszawskiej.

<http://www.youtube.com/watch?v=E2nd1cwFWCM>